

ДЕТСКА ГРАДИНА „СЛЪНЦЕ”- ГРАД КЮСТЕНДИЛ

.....
2500 гр. Кюстендил, ул. „Цар Симеон I” №84, тел: 078/55-06-04, e-mail: info-1000057@edu.mon.bg

/Приложение №3/

ПОМАГАЛО ПО ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО

на персонала от ДГ „Слънце“ град Кюстендил за организация на изграждане на социални стереотипи с цел преодоляване на насилието

Насилието над деца е изключително сериозен проблем, значимостта на който се определя както от разпространението му, така и от тежките последици, които може да окаже върху детското развитие.

Последиците върху развитието зависят в голяма степен от продължителността на периода, в който детето е изложено на насилие, и от подкрепата, която получава за справяне с травмата.

Това определя голямото значение на **ранното разпознаване** на децата, които са жертви на насилие.

Детската градина може да изиграе изключително важна роля в тази насока, тъй като в него децата прекарват голяма част от времето си. Често те са първите, които могат да забележат симптомите на преживяното насилие. Важно е, при разпознаване на белези на насилие върху дете, да се сигнализируют органите по закрила и да им съдействат, като в същото време оказват непрекъсната подкрепа на детето, за да се защити неговата сигурност и безопасност.

Първата задача е да се окаже подкрепа на детето, като се създаде с него връзка на доверие и благоприятна обстановка, в която да бъде изслушано и да се разговаря с него. Целта е детето да не бъде изолирано и да не се чувства заплашено в детската градина. С оглед осъществяване на навременни действия и превенция на повтарящо се насилие, работещите в образователните институции следва да бъдат запознати с индикаторите на различните видове насилие.

Насилие над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна среда.

Същност. Индикатори.

Представените индикатори за различните видове насилие могат да подпомогнат специалистите да идентифицират децата, които са станали жертва на насилие, с цел да предотвратят неговото повтаряне, а също и да дадат възможност за оказване на своевременна помощ с цел намаляване на вредните ефекти от преживяната травма. При тези случаи намесата на специалистите започва едва след като насилието се е случило. Много по-добре е да се работи превантивно, за да не се допусне насилието.

Един от начините за превенция на насилието е установяването на факторите, които са рискови за възникване на насилие. Определени характеристики на детето, на средата, в

която се отглежда и възпитава, увеличават опасността от насилие. Затова е много важно своевременно да се идентифицира наличието на тези рискови фактори, и да се работи за намаляване на риска от насилие.

ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА БЕЛЕЗИТЕ ЗА НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА

Физическо насилие

Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание без разстройство на здравето“.

Физическото насилие може да включва:

- Ритане.
- Удряне, биене с юмрук или побой върху детето.
- Изгаряне.
- Попарване, изгаряне с пара.
- Удряне чрез предмет, например колан, точилка.
- Душене или задушаване на детето.
- Отравяне.
- Разтърсване на детето със сила, омраза.
- Одраскване на детето с нокти, щипане или извиване, изкълчване на части от тялото на детето.
- Скубане, стискане или смачкване на части от тялото на детето.
- Хвърляне, блъскане на детето, например в стената или в пода.
- Хвърляне на предмет или предмети по детето.
- Пронизване, порязване.
- Разтърсване на детето със сила, омраза.
- Одраскване на детето с нокти, щипане или извиване, изкълчване на части от тялото на детето.
- Скубане, стискане или смачкване на части от тялото на детето.
- Хвърляне, блъскане на детето, например в стената или в пода.
- Хвърляне на предмет или предмети по детето.
- Пронизване, порязване.

Разпознаване на физическото насилие.

Физически индикатори:

Следните физически белези могат да ни насочат към подозрения за физическо насилие:

- Натъртени места с формата на пръсти върху тялото, ръцете и краката, които могат да бъдат индикация за това, че детето е било силно стискано.
- Натъртвания, които имат форма на ръка или друг предмет, с който детето може да е било удряно.
- Натъртвания по бузите, особено при бебетата, понякога съпроводени от нарушения на дермата, което може да е индикация, че детето е било стискано за лицето докато е било хранено насилно или в опити да бъде спряно плачът му.
- Натъртвания, причинени по различно време, напр. с различен цвят.
- Натъртвания по малко бебе, което още не може да ходи.
- Малки кръгли изгаряния, които може да са причинени от цигара. Случайните

изгаряния от цигара са по-малко дълбоки и повече оформени като попова лъжичка. Множество изгаряния от цигара.

- Насинени очи, особено когато обясненията са незадоволителни, например за падане върху равна повърхност.
- Изгаряния на необичайни места, или с добре очертана форма. Случайните изгаряния обикновено са с неправилна форма. Понякога е възможно в изгореното място да се види формата на горещия източник, например с реотан на електрическа печка.
- Следи от ухапване. Те могат да бъдат причинени от друго дете, но лекарите обикновено могат да направя разлика между ухапване от дете и ухапване от възрастен.
- Вътрешните травми могат да предизвикат болка, треска, повръщане, безпокойство и затруднения при дишането.
- Счупванията на кости могат да доведат до неправилно седене или стоене на детето, до неспособност да с придвижва лесно, държане на крайниците в необичайно положение и общ вид, показващ, че детето изпитва болка.
- Травмите по главата могат да предизвикат сънливост, вялост, припадъци, повръщане, изпадане в безсъзнание и кома. Детето може да бъде мълчаливо, бледо или посиняло, и да има нездрав общ вид. Очите на детето може да блуждаят. Разтърсването на малкото дете може да причини тежки увреждания на мозъчните обвивки, водещи до кръвоизливи, които могат да причинят мозъчни увреждания или смърт.
- Неправдоподобни или объркани обяснения за травмите.
- Нелекувани травми.

Поведенчески индикатори:

- ✓ децата се обезпокояват от контакт с възрастен;
- ✓ разстройват се, когато плаче друго дете;
- ✓ крайности в поведението - агресивност или пасивност;
- ✓ страх да се прибере вкъщи;
- ✓ лежат притихнали, изучавайки обкръжението;
- ✓ празно или студено вторачване;
- ✓ отговарят едностранно на въпроси;
- ✓ прекадена отстъпчивост и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- ✓ детето играе агресивно като често наранява връстниците си;
- ✓ имат лоша представа за себе си - смятат, че са заслужили насилието, понеже те самите са лошите.

Към съмнения за физическо малтретиране могат да насочат и някои факти, свързани с търсенето на медицинска помощ във връзка с травми на детето, като:

- ✓ необяснимо отлагане на търсенето на медицинска помощ;
- ✓ противоречия в съобщаваната история на нараняването;
- ✓ история, несъвместима с физическите находки;
- ✓ история за други съмнителни увреждания;
- ✓ родителят прехвърля отговорността за увреждането върху друго лице; родителят обяснява, че детето само се е наранило;
- ✓ многократни посещения на детето в различни медицински служби, поради наранявания;
- ✓ детето обвинява родителя за нараняванията.

Тези факти могат да бъдат забелязани най-често от личния лекар или другимедицински лица, от които е потърсена помощ.

Психическо насилие

Психическото насилие включва всички действия, които могат да имат вредно

въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, каквито са подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение. Психическо насилие може да бъде и неспособността на родителя, настойника и попечителя иди на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

Често като синоними на психическо насилие се използват термините емоционално насилие или емоционално малтретиране.

Психическото насилие може да включва:

- Вербално насилие – обиди, негативни сравнения, грубо отношение.
- Отхвърляне и безразлично отношение.
- Липса на топлина и физически контакт, например прегръдка.
- Непрекъснато критикуване.
- Да се казва на детето, повтарящо се или непрекъснато, че то не е желано, не е обичано, не е искано и че не го приемат такова, каквото е.
- Да се разказва на други хора за грешките на детето, за негови провали, несправия.
- Държането и отношението към детето да е като към по-малко важно, неструващо, малоценно в сравнение с другите деца в семейството.
- Игнорирането на детето, незабелязването му, да не се говори/разговаря с него, да се говори пред него и за него все едно, че то в момента го няма.
- Отричането на постиженията на детето.
- Непрекъснато подозиране и обвиняване на детето, например то да бъде държано отговорно и да бъде обвинявано за поведението или действията, за случващото се на други деца или на възрастен.
- Сплашване на детето/заплашването му.
- Осмиване, иронизиране и непрекъснато подиграване с детето.

Психическото насилие е едно от най-трудно доказуемите. Поради тази причина може да се приеме, че психическо насилие се случва, когато детето е подложено на непрекъснати атаки и емоционално наранявано от страна на възрастните, т.е. не става въпрос за изолиран инцидент. То причинява дълготрайно увреждане на емоционалното развитие на детето.

Индикатори, които могат да насочат към възможно психическо насилие:

- Детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си и да е резервирано към възрастните.
- Агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, например упорито непослушание, преднамерено цапане или подмокряне, агресивност към другите деца.
- Нарушаване на модела на хранене и сън.
- Избухвания и изблици, които са необичайни за възрастта и нивото на развитие на детето.
- Изоставане на развитието, при което детето желае да се държи или да бъде

третирано като по-малко дете, например подмокряне в леглото.

- Бягане или криене.
- Неучастие в заниманията в детската градина или в училище, загуба на доверие и ниска самооценка.
- Самозанемаряване, например постоянно обличане на едни и същи дрехи, отказ да сменя косата си.
- Психосоматични болести.
- Неотделяне от възрастен, различен от родителите на детето, резервираност и страх от родителите или лицата, които полагат грижи.
- Детето не се развива пълноценно, например забавено физическо развитие, тегло и ръст под норма; нездрав общ вид.
- Злоупотреба с алкохол и медикаменти.
- Бягане от училище.
- Самонараняване.

Сексуално насилие

Сексуалното малтретиране на деца включва всяко едно сексуално поведение или действие, посредством което възрастният използва детето за свое собствено сексуално задоволяване. Детето може принудено или насилва въввлечено в сексуални действия, като то може да е твърде незряло, за да разбере напълно естеството на тези дейности, в които участва. Детето може да бъде подкупено или заплашено, разказва, да не разкрива насилието.

Сексуалното малтретиране може да включва:

- Сексуални полови отношения (сексуален акт), включително вагинално или орално проникване. Изнасилване.
- Мастурбиране на детето или на възрастния посредством детето.
- Орален секс върху детето или чрез детето.
- Докосване, галене или целуване на детето със сексуален характер и с цел сексуално задоволяване.
- Детска порнография, включваща въвличането на децата в сексуални действия с други възрастни, с друго, може и с животни иди други обекти, като тези действия се записват на видео, филмова лента или на фотографска техника с цел или възможност за тяхното продаване или разпространяване по друг начин.
- Детска проституция, която въвлича детето в сексуални действия с голям брой партньори, които плащат.
- Показване на детето на порнографски материали с цел сексуалната стимулация на детето.
- Въвличане на дете в сексуални действия с други възрастни или деца с цел сексуалното задоволяване на възрастен човек.
- Неприлично/цинично излагане, показване на детето (може да бъде инцидентно, непостоянно) ануса.

Разпознаване на сексуалното малтретиране

- Възпаления, зачервявания, охлузвания и порязвания около гениталиите или
 - Болка или дразнене около вагината или пениса, или ануса.
 - Неудобство или трудност при вървене или седене.
 - Течение или кръвене от вагината или пениса.
 - Болка по време на уриниране.
 - Нежелание за преобличане (в часовете по физкултура) или ходи с едни и същи дрехи дълго време.

- Натрапливост за замърсеност, отбягване на банята, или обратно – непрекъснато миене или къпане.

- Сексуални познания и/или поведение, които изглеждат необичайни за възрастта и степента на зрялост на детето.

- Сексуални игри с други деца, които показват прекалено задълбочени познания.
- Бягство, тревога, отчаяние.
- Страх от определени възрастни, избягване на другите деца..
- Разиграване на сексуални сцени чрез игра или рисунки,
- Инфантилно поведение, например смучене на пръсти, подмокряне на леглото, страх от тъмнината.

- Гняв, враждебност, агресия към възрастните и другите деца.
- Влошаване на поведението и успеваемостта в детската градина или училището.
- Смущения в съня и храненето.
- Изричане на лъжи.
- Необясними или психосоматични болести.
- Честа мастурбация.
- Поведение, характеризиращо се с избухвания; поведение, насочено към привличане на вниманието; развита фантазия, истерични изблици, избухвания в плач.
- Разкриване на някой възрастен на частично или неубедително описание на малтретирането, което може впоследствие да бъде оттеглено.
- Промискуитет (многобройни безразборни полови контакти), бременност, предавани по полов път болести.

Пренебрегване

Пренебрегване е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Като синоними често се използват „неглижиране“ или „занемаряване“.

Пренебрегване се появява, когато родителите, настойника или попечителя или на лицето, което полага грижи за детето не могат да задоволят и посрещнат базисните потребности на детето, като например осигуряване на подходяща храна, подслон, топлина, хигиена и медицински грижи. Детето може, също така, да бъде неглижирано чрез липсата на адекватно наблюдение, внимание и контрол.

Разпознаване на пренебрегването:

Физически индикатори

- Незадоволително физическо развитие, тегло и ръст под нормата за възрастта на детето.
- Детето може да изглежда слабо и да има нездрав общ вид.
- Детето може да е апатично, бледо и със запуснат вид.
- Ниска хигиена, например мръсни, вмирисани дрехи, некъпано тяло и коса, силни обриви.
- Липса на интерес, трудности при стимулирането.
- Чести детски болести, например настинки, кашлици, диария.
- Болести и травми, за които не са положени грижи, например нелекувани инфекции.
- Неподходящо облекло.
- Детето е гладно, преяжда, когато получи храна.
- Умора.

Поведенчески индикатори:

- Неглижираните деца още към 2-годишна възраст са апатични към комуникации.
- Лесно се фрустрират.
- Във възрастта към 3-4 години се очертава ниска самооценка и ниско самочувствие.
- Не реагира адекватно на общуването на възрастните или търси безразборно внимание от възрастните.
- Внезапно и забележимо подобрене във всички аспекти на поведението и вида на детето, при промяна на грижите за него.

Изключително рядко се срещат случаи на деца, пострадали само от един вид насилие. Например, децата, които са физически и/или сексуално малтретирани, обикновено страдат и от емоционално малтретиране като загуба на доверието във възрастните и ниска степен на самочувствие и вяра в себе си.

За информиране и превенция на насилието в детската градина следва да се:

- ✓ поставят информационни и интерактивни материали и табла, които да съдържат знания за видовете насилие и последиците за децата;
- ✓ създадат ясни правила за поведение, ред и позитивна комуникация.

Правото на детето на закрила срещу насилие е дефинирано в чл. 11 на Закона за закрила на детето и чл. 19, т. 1 от Конвенцията на ООН за правата на детето.

В Закона за закрила на детето е регламентирано и задължението на всеки, на когото стане известно, че дете се нуждае от закрила, да сигнализира органите за закрила на детето.

Къде може да се подаде сигнал?

Конкретните мерки по закрилата на децата, включително и от насилие, се осъществяват от дирекция „Социално подпомагане“ към АСП, в който има Отдел за закрила на детето, в който работят социални работници. Това са службите, които работят на терен с децата и техните родители. Сигналът за дете в риск се поема от служителите по местоживее на детето, а при липса на информация за компетентната дирекция, може да се потърси съдействие и на дирекция „Социално подпомагане“ по адрес на детската градина или училището, в което учат. Броят на дирекциите „Социално подпомагане“ са

147 на брой. Информация за всяка една от тях – ръководител, адрес, телефон за връзка, може да бъде намерена на официалната електронна страница на Агенцията за социално подпомагане, чиито териториални структури са www.asp.government.bg.

Сигнал може да бъде подаден и в Районно управление на МВР или на Националната телефонна линия за деца 116 111, който се поддържа и мониторинга от Държавната агенция за закрила на детето или на стационарните телефони, в приемна, по електронна поща на Агенцията. Информация за координати за връзка могат да бъдат намерени на официалната електронна страница www.sacp.government.bg.

При подаване на сигнал в Държавната агенция за закрила на детето, той своевременно се подава за пряка работа с детето и семейството към Дирекцията „Социално подпомагане“ и социалните им работници в Отдел „Закрила на детето“ по местоживее (към Агенцията за социално подпомагане/АСП).

Кой може да подаде сигнал?

Сигналът може да бъде подаден от самото дете, родителите, физически лица, юридически лица, както писмено, така и устно. По принцип анонимни сигнали не се разглеждат, но това не важи за случаите, отнасящи се за насилие над дете.

Родителите следва да бъдат привлечени като активни партньори за преодоляване на последиците от преживяно насилие от детето им. От детската градина е необходимо да поддържат непрекъснат контакт с тях, да обменят информация за положението на детето, да предложат адекватна подкрепа чрез оказване на психологическа и/или друг вид подкрепа.

Препоръчителен вариант е провеждането на родителска среща с двамата родители на детето, на която открито да се дискутира случая и мерките, които е необходимо да се предприемат за предотвратяване на други случаи на насилие. В този случай следва да се направи възможното за запазване на самоличността на извършителя и пострадащото дете.

Въвеждането и спазването на конкретни ред и правила на етично общуване в общността деца-родители-служители е важен гарант за превенция на инцидентите и ситуациите с насилие в образователните институции. Лидерството в този процес е на учителската общност, която следва да бъде пример за морал и положително взаимодействие между страните.